

«Mye tyder på at vi forblir en råvareeksportør av tømmer.»

Kommentar side 3 • Hans Bårdsgård

Returadresse: Nationen, Postboks 9303 Grønland, 0135 Oslo **A-AVIS**

NATIONEN

DISTRIKTENES NÆRINGSAVIS • Nr. 196 • Fredag 26. august 2022 • www.nationen.no

Høyeste
opplag
siden 2002

Norge på Europa- toppen i forsøksdyr

Norge bruker over 20 prosent av forsøksdyrene i Vest-Europa. – Et sjokk, sier professor, som jobber med å finne alternativer.

Side 4–5 og leder side 2

Foto: Robin Leander Wullum

shout.
**Redd pakkeriet
må pakke sammen**

Olav Wirgenes i Lågen Gulrot mener pakkeriet ikke vil overleve dagens strømpriser uten støtte fra staten.

Side 14–17

LANDBRUK • 8

Salget av melkekvoter stuper

De to siste årene har det vært kraftig nedgang i antallet bønder som vil selge melkekvota.

LANDBRUK • 9

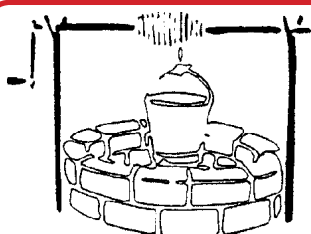
Trekker seg fra bondeopprøret

Nå skal Tor Jacob Solberg satse fullt på å bli leder av Bonde- og Småbrukarlaget.

Miljøbevisst ungdom jobber på gårdsbruk

Helene Sofie Smit Side 18–19

Ønsker du bedre vannforsyning?

Komplette pumpeanlegg og vannbehandlingsutstyr til ditt behov

Kontakt oss for hydrologisk vurdering av grunnvannsforekomstene på din tomt

Østfolds største borespesialist
med solid erfaring

www.ostfoldbronnboring.com

Konsulent tjenester og service på fagområdene:
Vannbehandling - Pumpeteknikk - Hydrogeologi
Brønnrehabilitering - Pumpeservice
Ålekilen, 1621 Gressvik. Tlf. 69 32 94 03

N

www.nationen.no

Distriktenes næringsavis

Grunnlagt 1918

Sjefredaktør

Irene Halvorsen
irene.halvorsen@nationen.no

Nyhetsredaktør

Svein Ove Hansli
svein.hansli@nationen.no

Politisk redaktør

Anne Ekornholmen
anne.ekornholmen@nationen.no

Utviklingsredaktør

Alexander Gjermundshaug
alexander.gjermundshaug@nationen.no
alexander.gjermundshaug@nationen.no
Delta i debatten på #motkultur
debatt@nationen.no
Tips oss
940 08 650
tips@nationen.no

Tips oss om gode saker i ditt distrikt. Månedens beste tips honorerer med flax-lodd.

Uteblitt avis?
23 33 91 52
nationen@mediacnect.no
Postadresse

 Nationen, Postboks 9390,
0135 Oslo

Besøksadresse

Schweigaardsgate 34 E

Sentralbord

21 31 00 00

Abonnement

23 33 91 52

nationen@mediacnect.no
Annonser

21 31 44 44

annonser@nationen.no

 PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

Nationen arbeider etter Vær varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale bes ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan i presseetiske spørsmål. PFU holder til i Oslo. Telefon: 22 40 50 40 E-post: pfu@presse.no

«Bare i løpet av det siste året har norske eggprodusenter i felleskap måttet betale for ekstremvarianten av markedsregulering; 400 tonn til destruksjon hos Biosirk Norge.»

Kronikk 27

NATIONEN MENER

Må forbedres: Det er et paradoks når arbeidet med å bedre dyrevelferden samtidig går ut over dyrevelferd. Hvert år dør 10 millioner laks på grunn av avlusing. Foto: Gorm Kallestad / NTB scanpix

EUs statistikk over bruk av forsøksdyr har økt kraftig etter at tall fra Norge ble inkludert. Dyrevelferd – **også for fisk** – må få større plass i forskningen.

Tallene er tydelige: Norge bruker mer enn 20 prosent av alle forsøksdyr i Vest-Europa. Det høres unektelig voldsomt ut, og omtales som «et sjokk» av professor og veterinær Adrian Smith. Han arbeider med å finne dyrevennlige alternativer til eksperimenter og forskning.

Da Norge ble inkludert i EUs statistikk i 2018, gjorde det totale antallet forsøksdyr et kraftig byks oppover. I 2019 var det bare land som Tyskland, Storbritannia og Frankrike som rapporterte inn flere forsøksdyr enn Norge. Siden har tallet også økt her i landet.

Det blir forståelig nok lagt merke til i EU-landene, fordi det bidrar til å «ødelegge» totaltallene i en statistikk som alle ønsker skal gå kraftig nedover, mot en vedtatt nullvisjon. Saken er likevel ikke så enkel.

En stor del av forklaringen ligger i at oppdrettsfisk regnes med i forsøksstatistikken. Det trekker tallene dramatisk opp, ikke bare fordi Norge er en fiskerinasjon, men fordi et stort antall fisk blir bruk i den

pågående kampen for å finne botemidler mot lakselus.

Denne forskningen er svært viktig. Lakselus er et krepsdyr som spiser hud, slim og blod på fisken. Den kan forårsake store sår, infeksjoner og mulig død for laksen. Det er et opplagt mål å få bukt med parasitten – også av dyrevelferdsårsaker.

I fjor døde 54 millioner laks i mærene, viser ferske tall fra Veterinærinstituttets MortMonitor-prosjekt. Over ti millioner av disse døde som følge av avlusning.

Det er imidlertid et paradoks når arbeidet med å bedre dyrevelferden samtidig går ut over dyrevelferd. Derfor testes det ut nye løsninger for å bekjempe lakselusproblemet: Varmt vann, børsting av laks og kjemiske produkter.

Det mest effektive grepet mot lakseparasitten er imidlertid ganske enkelt å ha færre laks – mindre fisketetthet – i mærene. Da blir smittsomheten for lus mindre. Det er også et grep som vil svekke lønnsomhe-

ten for lakseoppdretterne.

Det haster med å få bedre dyrevelferd i oppdrettsnæringen. Det har vi påpekt også tidligere. Som laksenasjon må Norge kraftig forbedre statistikken på området.

Andre europeiske land har egne forskningscentre for alternativer til dyreforsøk. Bare Sverige har ni ansatte og et budsjett på 11 millioner.

Dyrevelferdsmeldingen fra 2003 hadde i seg intensjoner om å opprette et slik nasjonalt kompetansesenter, men lite har skjedd. Norecopa-sekretariatet ved Veterinærinstituttet kom i 2007 – med én stilling.

Forsøksdyr og -fisk må inkluderes i mye større grad i regjeringens varslede dyrevelferdsmelding, med konkrete ressurser avsatt til å utvikle alternativer til å bruke dyr i forskningen.

Se også side 4–5

• Forskning

Norge bruker mer enn 20 prosent av alle forsøksdyr i Vest-Europa. – Et sjokk, sier professor Adrian Smith som arbeider med å finne alternativer.

Norges bruk av forsøksdyr på Europa-toppen

Da Norge i 2018 ble inkludert i EUs statistikk, gjorde det totale antallet forsøksdyr samtidig et kraftig bykst oppover. Norge skiller seg ut og står fortsatt for mer enn 20 prosent av bruken av dyr til eksperimenter og forskning.

– Tallet har EU lagt merke til, for det ødelegger både deres totaltall og en vedtatt nullvisjon på området. Tallet var på vei ned før Norge ble inkludert, sier Adrian Smith, professor og veterinær.

Han er ansatt ved Norecopa som arbeider for å spre informasjon om alternativer.

De siste tallene fra EU er fra 2019. Da var det snakk om 9,8 millioner forsøksdyr i EU (og Norge). Bare store land som Tyskland, Storbritannia og Frankrike rap-

porterte da inn flere forsøksdyr enn Norge i 2019. Men siden den gang har tallet økt veldig her til lands.

Professoren sier antallet har steget i Norge – fra 1,7 millioner i 2018 til nærmere 2,3 millioner i fjor.

– De som fokuserer på antall dyr vil få seg et sjokk, tror Smith.

Norecopa skal i Norge arbeide med å fremme det som kalles «de 3 R-ene» innenfor dyreforsøk (Replacement, Reduction, Refinement, altså erstatning, reduksjon og forbedring). Sekretariatet er knyttet til Veterinærinstituttet og man mottar en statlig grunnbevilgning.

Oppdrett drar opp

Det er forskning knyttet til den norske oppdrettsnæringen som

drar opp tallene. I fjor døde 54 millioner laks i mærene, viser ferske tall fra Veterinærinstituttets MortMonitor-prosjekt. Hver femte av disse – mer enn ti millioner – døde som følge av avlusning.

Nå testes det ut nye løsninger for å bekjempe dette problemet: Varmt vann, børsting av laks og kjemiske produkter.

– Dette er stressende for dyrene som blir brukt som kanarifugler for en næring som har en del utfordringer. Det kanaliseres mye penger til å utvikle metoder og velferd for fisk som vi ikke vet nok om, sier professoren.

Adrian Smith har arbeidet med dyreforsøk siden 1981, et år etter at han kom til Norge.

– Det er en sak jeg brenner veldig for, sier den opprinnelige britiske veterinæren.

– Det er flaut

Han synes det går seint med å investere i forskning på alternativer. For mens man i andre europeiske land har opprettet egne sentra, har det skjedd lite siden forrige dyrevelferdsmelding.

Opprettelsen av den ene stilingen ved Norecopa i 2007, kan sammenlignes med for eksempel Sverige hvor et eget forsknings-senter har ni ansatte og et budsjett på 11 millioner.

– Kontrasten til våre naboland er stor. Det er flaut, sier professoren.

– Vi ønsker å fokusere på belastningen på dyrene, samt finne alternativer til dagens metoder, sier Smith.

Han viser til dagens regjeringsplattform, for der heter det at man vil «støtte opp under prosjekt for å utvikle alternativ til dyreforsøk». Smith håper derfor

forsøksdyr blir inkludert i den nye dyrevelferdsmeldingen, og at noe vil skje på området.

– Jeg har blitt så gammel at jeg ser at historien gjentar seg, sier Smith og viser til forrige gang det ble laget en slik melding, i 2003. Allerede da skulle man bidra til å få opprettet et nasjonalt kompetansesenter for alternativer til bruk av dyr i forskningen.

– Jeg håper at det kommer en konkret bevilgning til et fysisk 3R-senter ut av arbeidet med den nye dyrevelferdsmeldingen.

EUs nullvisjon

– På de tyve årene har Norge brukt 45 millioner forsøksdyr, og Sverige har øremerket over 200 millioner til forskning på alternativer i den tiden Norecopa har eksistert, påpeker han.

– Norge har gjennomført et EU-direktiv hvor det også beskrives en nullvisjon, selv om det ikke er fastsatt noen dato for når man skal klare seg uten forsøksdyr. Den visjonen er vi forpliktet til å følge, sier Smith som fortsetter:

– Det er vanskelig å sette noen dato, men det er nok mulig å fase ut en del – hvis det er politisk vilje. Veterinærhøgskolen klarte jo å utvikle et alternativ til en forferdelig test hvor mus ble brukt for å påvise alger i blåskjell.

Han mener det vil være bedre å utvikle metoder hvor celler og vev fra mennesker brukes i stedet.

– Det vil også gi mer relevante resultater for mennesker, sier han.

Ola Karlsen

ola.karlsen@nationen.no

Alternative metoder

«Vi ønsker å fokusere på belastningen på dyrene, samt finne alternativer til dagens metoder»

Adrian Smith, professor og veterinær

Forsøksdyr: I kampen mot for eksempel

lakselus brukes et stort antall forsøksdyr, noe som bringer Norge opp i Europa-toppen. III.

Foto: Jan-Morten Bjørnbakk / NTB